

Kfv.II.37.364/2017/26.

	ügyvéd ()
Az V. rendű felperes:	Osteuropäische Zementbeteiligungs GmbH. (D-220457 Hamburg, Willy Brandt str. 69.)
Az V. rendű felperes képviselője:	Oppenheim Ügyvédi Iroda ügyvéd (1053 Budapest, Károlyi Mihály utca 12.)
A VI. rendű felperes:	Lasselsberger Hungária Kft. (1238 Budapest, Grassalkovich utca 255.)
A VI. rendű felperes képviselője:	ügyvéd () ügyvéd ()
A VII. rendű felperes:	Magyar Beton Szövetség „v.a.” (1191 Budapest, Üllői út 206. B. épület 1. lépcsőház)
A VII. rendű felperes képviselője:	ügyvéd ()
A VIII. rendű felperes:	Generál Mély- és Magasépítő Zrt. (1117 Budapest, Gábor Dénes utca 2. Info park D épület)
A VIII. rendű felperes képviselője:	Faludi Wolf Theiss Ügyvédi Iroda ügyvéd (1085 Budapest, Kálvin tér 12-13.), ügyvéd () ügyvéd ()
Az alperes:	Gazdasági Versenyhivatal (1054 Budapest, Alkotmány utca 5.)
Az alperes képviselője:	Dr. Számadó Tamás irodavezető
A per tárgya:	versenyhivatali határozat bírósági felülvizsgálata
A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:	alperes

Kfv.II.37.364/2017/26.

A felülvizsgálni kért jogerős határozat: Főváros Törvényszék
1.Kf.650.076/2016/8. számú ítélete
Az elsőfokú bíróság határozatának száma: Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság
2.K.34.125/2014/69. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria

– a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.076/2016/8. számú ítéletének a VI., VII. és VIII. rendű felperesre vonatkozó rendelkezéseit hatályában fenntartja, a II., III., IV. és V. rendű felperesre vonatkozó rendelkezéseit hatályon kívül helyezi és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja;
– kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a VI. és VIII. rendű felperesnek külön-külön 500.000 (ötszázezer) forint, a VII. rendű felperesnek 100.000 (százezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A Kúria a II., III., IV. és V. rendű felperesek és az alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült perköltségét fejenként 500.000 (ötszázezer) forintban állapítja meg.

A VI., VII. és VIII. rendű felperes vonatkozásában felmerült 7.100.000 (hétmillió-százezer) forint felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes 2011. június 9. napján versenyfelügyeleti eljárást indított az I.-V. rendű felperesekkel és a Frissbeton Betongyártó és Forgalmazó Kft-vel szemben, majd az eljárást 2012. november 19. napján a VI. rendű, 2013. szeptember 3. napján a VII. és VIII. rendű felperesre is kiterjesztette.
- [2] Az alperes a 2014. június 30-án kelt Vj/29-522/2011. számú határozatában megállapította, hogy az I. rendű, a II. rendű, a III. rendű, a IV. rendű, az V. rendű és a VII. rendű felperesek 2005-2007 között, a VIII. rendű felperes 2005-től 2007. augusztus 20-ig, a Frissbeton Betongyártó és Forgalmazó Kft. 2007. augusztus 21-től – 2007 decemberéig, a VI. rendű felperes 2005-től – 2007. január 30-ig egységes, folyamatos és komplex jogsértést folytattak a hazai transzportbeton termékpiacon tanúsított összehangolt magatartásukkal, és e magatartásukkal megsértették a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11.§ (1) bekezdését. Ezért az alperes az I. rendű felperest 185.400.000 forint, a II. rendű felperest 643.900.000 forint, a III. rendű felperest 192.000.000 forint, a IV. rendű felperest 465.800.000 forint, a Frissbeton Betongyártó és Forgalmazó Kft.-t 53.500.000 forint, az V. rendű felperest 550.000.000 forint, a VI. rendű felperest 270.200.000 forint, VII. rendű felperest 1.000.000 forint, a VIII. rendű felperest 428.400.000 forint versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte.
- [3] Határozata indokolásának IV. pontjában az eljárásban 1. számú és 2. számú védett tanúként nyilatkozó személyek vallomásain keresztül ismertette a felső vezetői és középvezetői

Kfv.II.37.364/2017/26.

találkozókon résztvevő személyek körét. Az árrögzítés és a piacfelosztás bizonyítékai körében az 1. számú védett tanú (a továbbiakban: 1. tanú) által becsatolt, 2006. május 17-i, 2006. július 13-i, 2006. szeptember 29-i, 2006. szeptember 29-i és a 2006. július 13-i időpontokban felperesek tárgyalásai alkalmával készült táblázatokra (a továbbiakban: táblázatok), a 2. számú védett tanú (a továbbiakban: 2. tanú) határidőnaplójára (a továbbiakban: határidőnapló) és spirálfüzetére (a továbbiakban: spirálfüzet) hivatkozott. Kiemelte, hogy a táblázatok a tárgyalások tárgyát, a résztvevők pontos körét, a felperesek piaci részesedését, és azokhoz kapcsolódóan az adott időszakra vonatkozó teljesítéseket tartalmazták az 1000 m³ feletti munkák vevőinek felsorolásával; a felső vezetők által évente egyszer megtartott találkozót követően felperesek vezetői szóban közölték a vállalkozásra jutó kvótákat az adott cég kereskedelmi vezetőivel, mely százalékos arányban került meghatározásra és e kvóták a táblázatokban cégenként kerültek rögzítésre.

- [4] A védett tanúk nyilatkozatainak hitelességét illetően megállapította, hogy az 1. tanú a személyi körülményeit illetően valós tényekről nyilatkozott, és nem volt elfogult, és a 2. tanú nyilatkozatai, valamint határidőnaplója is hiteles bizonyítékok, a 3. tanú esetében a személyi körülmények vizsgálati szakaszban részletesen feltárássra kerültek. A védett tanúk nyilatkozatai egybehangzóak, pontosak és kellően konzisztensek voltak annak ellenére, hogy egymás személyéről és nyilatkozatairól nem tudtak. Bemutatta a védett tanú intézményének jogi szabályozását, e körben a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 39/A.§ (1) bekezdés, a Tpvt. 79/B.§ (3) bekezdéseire, valamint kommentárra és bírósági határozatra hivatkozott. Megállapította, hogy felperesek magatartása a Tpvt. 11.§ (2) bekezdés a) és d) pontjának megsértésével a Tpvt. 11.§ (1) bekezdése szerinti tilalomba ütközött azzal, hogy a VII. rendű felperes a jogsértés tekintetében alapvetően adminisztratív feladatokat látott el, mely versenyjogi felelősségét megalapozza.
- [5] Megállapította, hogy a felperesek jogsértése nem csekély jelentőségű, mert érintett piaci részesedésük meghaladta a 10%-ot, valamint a jogsértés horizontális árrögzítés és piacfelosztás volt. A bírságkiszabás során – a VII. rendű felperes kivételével – a Tpvt. 78.§ rendelkezésein túlmenően a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa Elnökének 1/2012. Közleményét (a továbbiakban: Bírságközlemény) vette alapul.

A kereseti kérelem és az alperesi ellenkérelem

- [6] A felperesek keresetükben az alperesi határozat felülvizsgálatát részben eljárási hibákra (a védekezési lehetőségük és a tisztességes eljárás hiányára), részben a jogsértés bizonyítottságának hiányára hivatkozással kérték. Sérelmezték továbbá a bírság kiszabás tényét, illetőleg mértékét. A VI., VII. és VIII. rendű felperesek az eljárás megszüntetését – a fentiekén túl – elévülés okán is kérték. Valamennyi felperes keresetét a rá vonatkozó határozati rendelkezés tekintetében terjesztette elő.
- [7] Az alperes határozatának indokolását fenntartva a keresetek elutasítását kérte.

Az elsőfokú ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság a felperesek kereseteit elutasította. A VI., a VII. és a VIII. rendű felperesek elévülési kifogása kapcsán a Tpvt. 52.§-a, az 53.§ (4) bekezdése, a 67.§ (4) bekezdése, a 68.§-a, a 70.§ (1) és (4) bekezdései, a 72.§ (1) bekezdés b) pontja hatályos rendelkezéseinek és az EK-Szerződés 81. és 82. cikkeinek együttes értelmezésével – mivel a

Kfv.II.37.364/2017/26.

Tpvt. a vizsgálat fogalmát nem definiálja, valamint a vizsgálat és az eljárás nem azonos fogalmak – arra a következtetésre jutott, hogy a Tpvt. 67.§ (4) bekezdésében meghatározott határidő meghatározott tárgyú múltbeli jogsértésekre vonatkozó vizsgálat indítási tilalom, mely terminológiáját nézve nem elévülés, ezért a jogsértés utolsó napja és az eljárásba vonás napja között eltelt időnek nincs jelentősége.

- [9] Az elsőfokú bíróság a felpereseknek a tisztességes eljáráshoz való, valamint a védekezési jogok Alaptörvénybe, illetve az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikkébe ütköző sérelmét alaptalannak találta. Megállapította, hogy a három tanú adatainak zártan kezelését az alperes indokoltan, jogszerűen rendelte el; a védett tanúk meghallgatása – a felperesek, jogi képviselőik jelenléte nélkül, a jegyzőkönyvezési kifogások ellenére – törvénycsen zajlott; az elfogultságot az alperes kellően vizsgálta; nem látott összefüggést a tanúvallomás és a tanúk által szolgáltatott bizonyítékok bizonyító ereje között; a védekezési jog sérelmét elvetette; a tanúvallomások összehangoltságával sem értett egyet. Kifejtette továbbá, hogy az alperes a Ket. 50.§ (1) bekezdése szerinti tényállás tisztázási kötelezettségének eleget tett, a Ket. alapelvei sem sérültek, a Tpvt. 44.§ (1) bekezdése folytán a Ket. 39/A.§ (1) bekezdése a versenyfelügyeleti eljárás bármely szakaszában alkalmazható. A bizonyítási teher és a bizonyítékok értékelésének elvei tekintetében az alperes eljárása megfelelt a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatban (a továbbiakban: AB határozat) foglalt főbb megállapításoknak.
- [10] A Tpvt. 78.§ (3) bekezdésére, valamint a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 339/B.§-ára utalással rögzítette, hogy az alperes a bírságot mérlegelési jogkörében állapította meg, a Pp. 339/B.§-a mentén értékelte az I.-III. rendű és V.-VI. rendű felpereseknek a jogkövetkezményekre vonatkoztatott keresetrészeit, amelyekre vonatkozó érveket alaptalannak ítélte.
- [11] A bíróság a Ket. 39/A.§-ára vonatkozó normakontroll kezdeményezést nem tartotta indokoltnak.

A felperesek fellebbezései és az alperes fellebbezési ellenkérelme

- [12] A II.-VIII. rendű felperesek fellebbezésükben az elsőfokú ítélet keresetük szerinti megváltoztatását, másodlagosan annak hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára történő utasítását, illetve a per megszüntetését kérték. A felperesek fellebbezési érveiket keresetükkel azonosan adták elő.
- [13] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, mert a felperesek keresetükben, majd a fellebbezésükben megismételt érveiket illetően olyan körülményt bemutatni és bizonyítani nem tudtak, amely az elsőfokú ítéletben foglaltakat megdöntené.

A másodfokú ítélet

- [14] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet fellebbezett részét megváltoztatta, az alperes határozatát a II.-VIII. rendű felperesekre vonatkozó részében hatályon kívül helyezte és az alperest a II.-V. rendű felperesek tekintetében új eljárásra kötelezte. Ítéletének indokolása szerint a VI., a VII. és VIII. rendű felperesek elévülési kifogása tekintetében az elsőfokú bíróság okfejtése hibás. Rögzítette, hogy bár a Tpvt., valamint a Ket. valóban nem tartalmaz elévülési szabályokat, vannak azonban olyan rendelkezések, amelyek az időmúlásnak jogalakító, azt elenyésztető hatást tulajdonítanak. Elfogadva, hogy az eljárás és a vizsgálat nem azonos fogalmak, a vizsgálat a versenyfelügyeleti eljárás része, kifejtette, hogy a hivatalból indított versenyfelügyeleti eljárás a 70.§ (1) bekezdése alapján megjelölt

Kfv.II.37.364/2017/26.

vizsgálható tevékenységek és körülmények kapcsán az 50.§, az 52.§, valamint a 70.§ (5) bekezdésében megfogalmazottak szerint azonosítható ügyféllel szemben legkésőbb a Tpv. 65/A. (6) bekezdése szerint közölt végzéssel indulhat. Hivatkozva a Tpv. 67.§ (4) bekezdésére megállapította, hogy perbeli esetben a VI., VII. és VIII. rendű felperesek bevonásakor a IV-VI. Fejezet rendelkezéseibe ütköző magatartás elkövetése óta több, mint öt év eltelt. Elfogadta, hogy a vizsgálat lefolytathatóságával és az eljárás megindíthatóságával szemben a jogalkotó ugyanazon feltételeket állította. Ha a jogalkotó az eljárás, valamint a vizsgálat megindulásakor megnevezett ügyfél esetében a 67.§ (4) bekezdését alkalmazni rendelte, ugyanezeket a feltételeket a később bevont ügyfelekkel szemben is alkalmazni kell. Bár az ügyfélé válás az 53.§ (4) bekezdése alapján a vállalkozások bevonásával is történhet, ezt a döntést esetükben a velük szembeni eljárás megindításaként kell értelmezni. A jogalkotó az eljárás megindulásakor megnevezett ügyfél és a bevonással ügyfélé váló ügyfelek között nem tehet, de nem is tett különbséget. Álláspontja szerint a Tptv. 53.§ (4) bekezdését, valamint a 70.§ (4) bekezdését kizárólag a 67.§ (4) bekezdésével összhangban és arra tekintettel kell és lehet értelmezni. Az eljárásba bevonni az 53.§ (4) bekezdése alapján azt az ügyfelet lehet, illetve azzal az ügyféllel szemben lehet az eljárást, a vizsgálatot a 70.§ (4) bekezdése szerint kiterjeszteni, akivel szemben, illetve amelyre nézve a 67.§ (4) bekezdésben megállapított határidő még nem telt el. Csak ez az értelmezés felel meg az Európai Unió Tanácsa 2002. december 16-i 1/2003/EK rendelete (a továbbiakban: EK rendelet) 25. és 26. cikkeinek, amelyben a Tanács a versenyellenes magatartások, valamint a szankciók kiszabásának elévüléséről rendelkezett.

[15] A másodfokú bíróság a közigazgatási iratanyagból kiindulva rögzítette, hogy a VI. rendű felperes jogsértése 2007. január 30. napjáig tartott, az eljárásba történő bevonására a jogsértést követő öt éven túl, 2012. november 19. napján került sor. A VII. rendű felperes jogsértése 2007. december 31. napjáig, míg a VIII. rendű felperes jogsértése 2007. augusztus 20. napjáig tartott, eljárásba történő bevonásuk ugyancsak 5 éven túl – 2013. szeptember 3-án – történt meg. A fentiek alapján megállapította, hogy mindhárom felperest a Tpv. 67.§ (4) bekezdésébe ütköző módon vonták be az eljárásba. Ezért a VI., VII. és VIII. rendű felperes vonatkozásában a Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján – figyelemmel a Pp. 339.§ (1) bekezdésére – az elsőfokú ítéletet és az alperes határozatát hatályon kívül helyezte.

[16] A másodfokú bíróság vizsgálta a védett tanúkkal kapcsolatos felperesi kifogásokat és rögzítette, hogy a felperesek sérelmezték a Ket. 54.§ (4) bekezdése, indirekt módon a Ket. 39/A.§ (1) bekezdése alkalmazását. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a Ket. 39/A.§ (1) bekezdése szerinti tanú esetében a Ket. 54.§ (4) bekezdése szerinti követelmény automatikusan alkalmazandó, ezért kiemelkedő jelentősége van a védett tanúi minősítés megfelelőségének. Az alperesi határozat 378. és 379. pontjaira, továbbá a Ket. Nagykommentár vonatkozó részére utalva úgy foglalt állást, hogy a védettséghez komoly félelem keltése szükséges.

Megállapította továbbá – jogkövetkezmények levonása nélkül –, hogy az alperesnek a tisztességes eljárás érdekében biztosítani kell a jegyzőkönyvben – az ügyfelek kényszerű távolléte miatt – a meghallgatás előzményének, körülményeinek leírását, a hatóság és tanú részéről elhangzottak szó szerinti rögzítését, és a meghallgatás során az indokolt kérdések feltevését. Hangsúlyozta, hogy az ügyfeleknek elegendő határidőt kell biztosítani a kifogásaik, észrevételeik előterjesztésére, a kérdések feltevésére.

Következtetése szerint az elsőfokú bíróság a zárt iratokat külön nem vizsgálta, a zárt adatkezelésre irányuló kérelmek pontos tartalmát sem ismerte, ezáltal az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a Ket. 39/A.§ (1) bekezdésében foglalt feltételek teljesülését. Megállapította, hogy az 1. számú védett tanúhoz köthető kérelem formai és tartalmi szempontból nem felel meg a

Kfv.II.37.364/2017/26.

követelményeknek. Az 1. számú védett tanú természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelésére úgy került sor, hogy nincs olyan zárt irat, amely e tanú jogi képviselőjének meghatalmazását igazolná, vagy azt hivatalos irat bizonyítaná. A kérelmező ügyfél neve hiányzik, ezáltal nem állapítható meg az előterjesztő személye, továbbá tartalmi szempontból sem megfelelő, mert okok ismerete nélkül hátrány bekövetkezte nem valószínűsíthető.

- [17] A 2. és 3. számú tanú adataik zártan történő kezelését – az alperes által készített hivatalos feljegyzések szerint – telefonon kérték. A 2. számú tanú esetében azzal az indokkal, hogy „a jövőbeni esetleges piaci tevékenységét egy, a jelenlegi piaci szereplőkre vonatkozó negatív tartalmat is magában hordozó nyilatkozat súlyosan akadályozhatná”, a 3. számú tanú esetében pedig azzal, hogy „a jövőbeni elhelyezkedését egy, a piaci szereplőkre vonatkozó esetlegesen negatív nyilatkozat súlyosan akadályozhatná”. A törvényszék a 2. és 3. számú tanú esetében sem találta valószínűsítettnek a hátrányok bekövetkeztének lehetőségét, ezért úgy foglalt állást, hogy a 2. és 3. számú tanú a kérelmét nem indokolta, a kérelmük alapjául szolgáló körülményeket nem valószínűsítették, a megjelölt okokat az alperes a valószínűsítés szintjén sem vizsgálta. Emellett a kérelmek azonossága alapján valószínűsítette, hogy az okokat nem a kérelmezők jelölték meg. Mindezekből a Fővárosi Törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy az alperes a Ket. 39/A.§ (1) bekezdésébe ütköző módon kezelte az 1., 2. és 3. számú tanúk adatait zártan, és a Ket. 54.§ (4) bekezdését megsértve hallgatta meg őket. A másodfokú bíróság nem látott jogi lehetőséget arra, hogy a védett tanúk státuszát megváltoztassa, hiszen rájuk nézve – a felperesi hivatkozással ellentétben – a Pp. 172.§ (5) bekezdése nem alkalmazható, ezért mindössze a védetté nyilvánításról szóló döntések jogsértő voltát állapította meg, illetve a jogsértő módon beszerzett tanúvallomásokat a bizonyítékok sorából kizárta. A védett tanúk vallomásának kiemelése folytán levonta azt a következtetést, hogy nincsen egyetlen olyan bizonyíték sem, amely önmagában vagy más bizonyítékokkal együtt alátámasztaná az alperes által megjelölt időtartamra vonatkozóan a felperesek jogsértését. Álláspontja szerint az alperes a tényállás tisztázási kötelezettségének ezért nem tett eleget, a megmaradó bizonyítékok a megállapított tényállást nem támasztják alá, ennél fogva a II.-V. rendű felperesek tekintetében a rendelkező rész szerint döntött. Az új eljárásra adott iránymutatásában a tényállás kiegészítése kapcsán a védett tanúk védetté nyilvánítására vonatkozó szabályok betartását és ismételt meghallgatásukat írta elő. Utalt a Ket. 72.§ (1) bekezdés előírásaira, amelyet a határozat szerkesztésénél az alperesnek figyelembe kell vennie.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [18] Az alperes a jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmében annak hatályon kívül helyezését, és helyette az elsőfokú ítélet hatályában fenntartását kérte. Álláspontja szerint a másodfokú ítélet sérti a Pp. 2.§ (1) bekezdését, 3.§ (3) bekezdését, 53.§ (1) bekezdését, 164.§-át, 206.§ (1) bekezdését, 215.§-át, 253.§ (3) bekezdését, 336/A.§-át, 339.§ (1) bekezdését és 339/A.§-át, a másodfokú bíróság tévesen értelmezi a Ket. 34.§ (1) bekezdését, 39.§ (1) bekezdését 39/A.§-át, 40./A.§-át, 53.§ (4) bekezdését, 72.§ (1) bekezdését, továbbá a Tpvt. 53.§ (4) bekezdését, 67.§ (4) bekezdését, 70.§ (4) bekezdését, és figyelmen kívül hagyja a Tpvt. 79/B.§ (2) bekezdését, míg a jogerős ítélet tévesen alkalmazza az EK rendelet 25. és 26. cikkét.
- [19] Sérelmezte, hogy az elévülés kérdésében a másodfokú bíróság lényegében kritika nélkül magáévá tette a VIII. rendű felperes hibás jogértelmezését. Hangsúlyozta, hogy a jogszabályok alapján megállapítható miszerint nincs általános elévülési szabály, az jogáganként eltérően

Kfv.II.37.364/2017/26.

ítélendő meg. Kifejtette, hogy magatartás vizsgálatára irányuló versenyfelügyeleti eljárás megindulása az eljárási jogviszony létrejöttével, illetve az ügyfélnek az eljárásba való bevonásával, a vizsgálat pedig a versenyfelügyeleti eljárás fogalmával nem mosható össze. Előadta, hogy az EK rendeletet nem lehet figyelembe venni, elsősorban azért, mert az érintett előírások az Európai Unió versenyhatósági eljárására vonatkoznak, a tagállami versenyhatósági eljárásban nem alkalmazhatóak. Álláspontja szerint a Tpv. 67.§ (4) bekezdésének helyes értelmezése az, hogy az ott megjelölt határidő a versenyfelügyeleti eljárásnak a Tpv. 70.§ (1) bekezdése szerinti, adott magatartás vizsgálatát elrendelő végzésének meghozatalára, a vizsgálat, így a versenyfelügyeleti eljárás megindítására vonatkozóan szab korlátot, és nem akadályozza, hogy a határidőben megindult eljárásba később a vizsgált magatartásban részes más vállalkozásokat a Tptv. 53.§ (4) bekezdése alapján ügyfélként bevonjon, ezáltal vonatkozásukban is létrehozva azt a megfelelő eljárásjogi jogviszonyt, amelynek keretében a versenyfelügyeleti eljárásban az ügyféli jogok teljes körben gyakorolhatóak.

Az alperes a védett tanúvá nyilvánítással kapcsolatos ítéleti megállapításokra vonatkozóan kifejtette, hogy a másodfokú bíróság túlterjeszkedett a keresetekben, illetőleg a fellebbezésekben előterjesztett felperesi kérelmeken [Pp. 215.§, 253.§ (3) bekezdés]. Erre nézve részletesen bemutatta a keresetekben és fellebbezésekben előadottakat és arra a végeredményre jutott, hogy a keresetekben csak II., IV. és VI. rendű felperesek kifogásolták a védetté nyilvánítás indokoltságát, míg a fellebbezésben csak a II. rendű felperes hozta fel az erre vonatkozó korábbi érveit, így nem igaz az a kitétel, hogy valamennyi felperes hivatkozott volna erre. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság olyan felperesekre is értékelt a tanúk adatainak zártan kezelését érintő kifogást, akik ilyen irányú jogorvoslati kérelmet nem terjesztettek elő. Állította, hogy nem jött létre egységes pertársaság a felperesek között, ezáltal a másodfokú bíróság eljárása jogsértő volt [Pp. 53.§ (1) bekezdés]. Az alperes sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem oktatta ki arra, hogy a védett tanúvá nyilvánítás körülményeit immár bizonyítania kell, mert a bizonyítási teher megfordult [Pp. 3.§ (3) bekezdés, 336/A.§ (2) bekezdés] és ezzel nem biztosított lehetőséget a tények igazolására. A panasz eljárás előzményi irataira, a 104/2010.(VI.10.) AB határozatra, az előadott személyes körülményekre, tényekre és a valószínűsítés szükséges szintjére utalva állította, hogy sem formai, sem tartalmi szempontból nem volt jogsértő a zárt adatkezelés elrendelése, ezért tévedett a másodfokú bíróság [Pp. 206.§ (1) bekezdés] akkor, amikor az 1. számú védett tanú vallomását kirekesztette a bizonyítékok sorából és lényegében ugyanezen érvek mentén értékelt a 2. és 3. számú tanú vallomását is. Hangsúlyozta, hogy amennyiben a védetté nyilvánítás esetlegesen eljárási hibaként értékelhető, akkor sem olyan súlyú szabálysértés, amely az ügy érdemére kihathat. Hivatkozása szerint a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a Tpv. 79. § (2) bekezdését is. Állította azt is, hogy a másodfokú bíróság a fennmaradó bizonyítékokat elnagyoltan értékelve és kellő indokolás nélkül állapította meg, hogy a jogsértés megfelelő alátámasztása elmaradt.

[20] A III. és V. rendű felperesek egymással megegyező tartalmú csatlakozó felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, melyben elsődlegesen a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre is kiterjedő történő hatályon kívül helyezését és a jogszabályokkal összhangban álló új határozat meghozatalát, másodlagosan a jogerős ítélet hatályában fenntartását, harmadlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérték, az utóbbit azzal, hogy a másodfokú bíróság a III. és V. rendű felperesek kereseti kérelmét és érveit érdemben és teljes körűen vizsgálja.

Hangsúlyozták, hogy a jogerős ítéletben a másodfokú bíróságnak az alperes új eljárásra utasítása helyett érdemi döntést kellett volna hoznia, mivel az alperesi határozat

Kfv.II.37.364/2017/26.

megváltoztatásához minden szükséges feltétel megvolt. Ennek alátámasztására hivatkoztak arra, hogy a védett tanúk nyilatkozatán kívül, a meglévő állítólagos alperesi bizonyítékok egyike sem bizonyít semmiféle, az alperes által hivatkozott jogsértést. Álláspontjuk szerint a védett tanúk nyilatkozatának bizonyító ereje hiányzik, mert az egyes tanúk több körülményre is eltérően nyilatkoztak az első meghallgatáskor, majd a további meghallgatáskor egymáshoz igazították vallomásaikat. Éppen ezért a védett tanúkat elfogultnak minősítette, mely okból nyilatkozatuk nem tekinthető pártatlan tanúvallomásnak. A felperesek hivatkoztak arra, hogy az egyik védett tanú informátori díjban is részesült, amely ugyancsak az elfogultság tényét támasztja alá. Az új eljárás lefolytatására való kötelezés jogszabálysértő voltát azzal is alá kívánták támasztani, hogy maga az alperes is elhúzódo módon, a lehetséges eljárási határidőt túllépve, hosszú időn keresztül igyekezett bizonyítani a felperesek jogsértését, továbbá a három éves intenzív vizsgálat egyetlen, egyéb bizonyítékként felhasználható tanúvallomást vagy dokumentumot sem tudott felmutatni. Így álláspontjuk szerint a megismételt eljárástól sem várható további bizonyíték, vagy eredmény. Az elhúzódo eljárás után az is a megismételt eljárás ellen szól, hogy az állítólagos jogsértés óta több mint 10 év eltelt, amely alatt a vállalkozások viszonyaiban jelentős változások mentek végbe, e változások és az időmúlás a további bizonyítást akadályozhatják, továbbá a védett tanúknak a meghallgatására az alperesi eljárásban több alkalommal is sor került, újbóli meghallgatásukat ez indokolatlanná és ésszerűtlenné teszi.

A csatlakozó felülvizsgálati kérelmen túl a felülvizsgálati ellenkérelmüket azzal indokolták, hogy a védett tanúk indokolatlanul jutottak e státuszhoz, az erre irányuló kérelmek súlyos formai és tartalmi hibákban szenvednek. A kérelmeket a Ket. 39/A.§ (1) bekezdése alapján kellett volna vizsgálni. Ehhez képest az 1. számú védett tanú névtelenként jelenik meg az alperesi eljárásban, amelyre nézve nem kellő ellenérv az, hogy a panasz eljárás idején az 1. számú tanú személyét megismerte. A panasz eljárás ugyanis nem az eljárás része, az ott keletkezett iratokat pedig az alperes a határozata meghozatalát követően csatolta a közigazgatási iratokhoz, az ún. áttemelt iratokat a felperesek nem ismertették meg. Mindez súlyosan sérti a felperesek védekezéshez való jogát. A 2. és 3. számú védett tanú esetében is kifogásolta a III. és V. rendű felperes, hogy a védett tanúk esetében szóban került sor a személyes adatok zárt kezelésére irányuló kérelem előterjesztésére. Egyetértett a másodfokú bíróság azon megállapításával, miszerint e tanúk sem indokolták kellően védetté nyilvánításukat, így annak elrendelésére nem lett volna mód. A 3. számú tanú védetté nyilvánítását maga az alperes sem tudta kellően megindokolni, mert a kérelem nem felelt meg a Ket. 39/A.§ (1) bekezdésében előírt valószínűsítés igényének. Továbbra is sérelmezték a védett tanúk meghallgatásának módját, amely – álláspontjuk szerint – alapvető alkotmányos jogaikat, különösen a védekezéshez való jogot sértette. Véleményük szerint az alperes által hivatkozott kúriai döntések ennek alátámasztására nem alkalmasak, tekintettel arra, hogy az egyik hivatkozott eljárás kapcsán alkotmányjogi panasz van folyamatban, míg a másik eljárásban sem merült fel olyan tényhelyzet, mint a perbeli esetben. A III. és V. rendű felperes hangsúlyozta, hogy a másodfokú bíróság nem sértette meg a kereseti kérelemhez kötöttség elvét, tekintettel arra, hogy keresetükben mindvégig kifejezetten hivatkoztak a védett tanúk meghallgatásával kapcsolatos alperesi szabálytalanságokra. A III. rendű felperes keresetében kifejezetten kifogásolta a védett tanúvá nyilvánítás tényét és módját is annak ellenére, hogy csak azokra az információkra támaszkodhatott, amelyek az ügy betekinhető iratai között elérhetőek voltak. A III. és V. rendű felperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság nem volt köteles előzetesen tájékoztatni az alperest arról, hogy a védett tanúk nyilatkozatait ki kívánja rekeszteni az eljárásból. A másodfokú eljárás menetéből ez az irány érzékelhető volt és nem mulasztott a másodfokú bíróság, amikor nem nyújtott jogi tanácsot az egyébként jogi

Kfv.II.37.364/2017/26.

képviselővel eljáró alperesi hatóság számára. A III. és V. rendű felperes ismételten hivatkozott arra, hogy sérelmes volt számára az alperesi eljárásban a szó szerinti jegyzőkönyvezés hiánya. Amennyiben a védett tanú meghallgatásán nem vehetnek részt a felperesek, illetve jogi képviselőik, úgy a tisztességes eljárás követelményéből mindenképpen az következett volna, hogy az eljárás alá vontak számára lehetőség legyen, legalább utólag, az elhangzottak szó szerinti követésére. A III. és V. rendű felperesek összefoglaló észrevételeikben a csatlakozó felülvizsgálati kérelmükben és felülvizsgálati ellenkérelmükben előadták esszenciáját foglalták össze.

- [21] A II. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Álláspontja szerint a bizonyítási teher megfordulására vonatkozó alperesi hivatkozás téves, a védetté nyilvánítás szabályszerűségét vizsgálva a másodfokú bíróság ezeket az eljárási cselekményeket minősítette. A másodfokú bíróságnak amúgy sincs lehetősége arra a Pp. szabályai szerint, hogy a döntés részét képező alperesi határozat jogszerűségét előzetesen véleményezze. Ugyanakkor az ügynek az is sajátossága, hogy az ellenbizonyítással szemben a felperesek semmilyen módon nem tudtak volna érvelni, hiszen a védetté nyilvánítás menete a felperesek előtt nem ismert. A II. rendű felperes az alperesi felülvizsgálati kérelemmel kapcsolatban megjegyezte, hogy a tanúk védetté nyilvánításának jogszerűségét a Pp. 275.§ (1) bekezdéséből eredően a felülvizsgálati eljárásban már nem bizonyíthatja. Tévesnek értékelte azt az alperesi álláspontot, hogy a védetté nyilvánítást kérőnek nem kell az erre okot adó körülményeket alátámasztania. Ezzel az alperes a védetté nyilvánítás jogát úgy szeretné értelmezni, hogy a tanúkat gyakorlatilag bármiféle korlát és valós indok nélkül védetté nyilváníthatja és elrejthesse az ügyfelek elől, ami a jogállamiság sérelméhez vezet, mert megfosztja vagy korlátozza az ügyfeleket a védekezés lehetőségétől. Az informátori díjra vonatkozóan kifejtette, hogy annak ténye nem teszi kötelezővé a védetté nyilvánítást. A II. rendű felperes szerint téves az az alperesi vélemény, hogy a jogsértő védetté nyilvánítás nem hatott ki az ügy érdemére, hiszen a tanúk eltitkolása és ebből következően az alperes bizonyítási eljárásnak kontrollálhatatlansága olyan helyzetet eredményez, amellyel szemben az ügyfelek nem tudnak védekezni. A II. rendű felperes szerint a jogerős ítélet nem állapított meg új tényállást a határozati tényállással szemben, hiszen nem mondta ki a jogsértés hiányát. Ugyanakkor helyes volt, hogy a másodfokú bíróság a védett tanúk vallomásainak mellőzése függvényében a többi bizonyítékot, mint értéktelent kizárta.
- [22] A IV. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelmében, illetőleg annak kiegészítésében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Álláspontja szerint a védett tanúkkal kapcsolatos kifogásait és észrevételeit az alperesi alapeljárásban, az elsőfokú bírósági eljárásban, az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésében is folyamatosan jelezte, azon körben, amelyben az alperes információt biztosított. A teljes folyamatot kifogásolta a védettség indokolatlanságától a védett tanúk nyilatkozatainak aggályosságán át a meghallgatások folyamatában történt szabályszegések és az általuk szolgáltatott iratok valóságtartalmának megkérdőjelezéséig. Azokról a körülményekről, amelyeket a másodfokú bíróság ismertetett és amelyek a tanúvallomásokat értékelhetetlenné tették, nem minden vonatkozásban volt a IV. rendű felperesnek tudomása, ezért arra nem is hivatkozhatott. Az alperes azon kifogását, hogy ki kellett volna oktatni a bizonyítási teher megfordulásáról, a felperes értelmezhetetlennek tartotta, hiszen a védetté nyilvánítás hibáinak értékelése során a másodfokú bíróság nem egy anyagi jogi intézmény megszegését róta fel az alperesnek. Álláspontja szerint téves az az alperesi állítás, hogy a zárt adatkezelést érintő esetleges szabálysértés nem hatott ki az ügy érdemére. Ennek ellenkezőjét egyfelől azon körülmény igazolja, hogy az alperes maga is elismeri a védett tanúkkal kapcsolatos szabálysértés tényét, másfelől mivel a határozat kizárólag a védett tanúk nyilatkozatain és az általuk szolgáltatott aggályos iratokon alapult,

Kfv.II.37.364/2017/26.

nem lehet szó arról, hogy ne hatott volna ki szerepük és védett voltuk az ügy érdemére. Hangsúlyozta, hogy a védett tanúk nyilatkozatain kívül a felperesek részéről szolgáltatott egyéb bizonyítékok – mivel az alperesi koncepcióval ellentétesek voltak – teljességgel és indoklás nélkül mellőzésre kerültek.

- [23] A VI. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. A másodfokú bíróságnak az elévülésről kifejtett véleményével mindenben egyetértett. Ugyancsak hibátlannak és támadhatatlannak értékelte a védett tanúk, valamint a bizonyítékok értékelésével kifejtett ítéleti álláspontot és annak indokolását.
- [24] A VII. rendű felperes a jogerős ítélet rá vonatkozó részének hatályában fenntartását kérte és kizárólag az elévülés vonatkozásában tett alperesi előadást észrevételezte. E körben kifejtette, hogy a másodfokú bíróság a Tptv. 67.§ (4) bekezdés és 53.§ (4) bekezdés kollízióját alapelveinek figyelembe vételével, az ügyféli jogok primátusával oldotta meg. Ennek következtében a másodfokú bíróságnak az elévülés vonatkozásában kifejtett valamennyi érvével egyetértett.
- [25] A VIII. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Előljáróban megjegyezte, hogy az alperes felülvizsgálati kérelmében rá vonatkozóan nincs új tényállítás, jogi érv vagy okfejtés. A Tptv. 53.§ (4) bekezdésére utalva megjegyezte, hogy az érintett a bevonással válik ügyfélle, ezért nyilvánvaló, hogy korábban vele szemben nem folyt eljárás. Második jelentős elvi kérdésnek tekintette a versengő jogok kérdését, mely egyfelől érinti a versenyjog-sértő vállalkozásokkal szembeni eredményes fellépést, mint jogot és az eljárás alá vont vagy vonni kívánt vállalkozásoknak az előre látható és kiszámítható joggyakorláshoz, a jogállamiság alapvető normáihoz, a megkülönböztetéstől mentes, egyenlő elbírálást garantáló eljáráshoz való jogát. A VIII. rendű felperes nem vitatta az alperes ahhoz való jogát, hogy a vállalkozások jogsértése miatt egy, már megindult eljárás későbbi szakaszában bevonásra kerüljenek, csak ennek a jogsértés elkövetésétől számított 5 éven belül kell történnie. A feltétlen érvényesülés követelményét a Tptv. 67.§ (4) bekezdésében foglalt gátló szabályhoz kötötte. A védett alanyi kör és az egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatban előadta, hogy minden piaci vállalkozásnak joga van ahhoz, hogy meghatározott idő elteltével magatartása ne legyen eljárás alá vonható. A jogállamiság, a jogbiztonság, a kiszámíthatóság és az előreláthatóság követelményei meg nem kerülhető akadályt állítanak az olyan megkülönböztetés elé, amely pusztán a hatóság által választott eljárási technika által determináltan egyes vállalkozásoknak mentesülést, másoknak viszont lényegében korlátlan ideig szankcióval fenyegetett helyzetet eredményez.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [26] Az alperes felülvizsgálati kérelme részben – az alábbiak szerint – alapos. A III. és V. rendű felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelme nem alapos.
- [27] A Kúria álláspontja szerint a másodfokú bíróság a Tptv. 67.§ (4) bekezdése értelmezése tekintetében jogszerű és megalapozott döntést hozott, azonban a tanúk adatainak zártan kezelése, továbbá a tanúvallomások bizonyítékok köréből való kirckesztése kapcsán, továbbá ehhez kapcsolódóan a jogsértés bizonyítatlansága körében nem megalapozottan döntött az alábbiak szerint.
- [28] A Kúria a jogerős ítélet VI., VII. és VIII. rendű felperesekre vonatkozó rendelkezéseit illetően – a felülvizsgálati kérelemben foglaltakra tekintettel – az alábbiakra mutat rá. A Kúria egyetért azzal az állásponttal, hogy az időmúlás jelentőségét az egyes jogágak, az egyes ágazati szabályok eltérően állapíthatják meg. A jelen ügyben – miután a Ket. elévülési szabályai nem alkalmazandók – kizárólag a Tptv. szabályai a meghatározóak atekintetben,

Kfv.II.37.364/2017/26.

hogy kell-e/lehet-e és milyen jelentőséget tulajdonítani a jogsértő magatartás befejezése óta eltelt hosszabb időnek. A másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a VI., VII. és VIII. rendű felperesek elévülésre történő hivatkozása kapcsán az elsőfokú bíróság okfejtése hibás. Nem vitás, hogy a Tptv. nem tartalmaz elévülési szabályokat, van azonban olyan rendelkezése, amely tükrében az időmúlást mégis vizsgálni kell.

Az Alkotmánybíróság a 435/B/2006. AB határozatában kifejtette, hogy a jogalkotó szabadsága az elévülési időtartamok (és a Kúria álláspontja szerint értendő ez alatt az időmúlásnak jelentőséget tulajdonító szabályok) meghatározására nem korlátlan, ugyanis mind az általános szabályozásnak, mind az attól való eltérésnek, a szabályozott jogviszony tartalmából, természetéből, a jogviszony lényegi sajátosságaiból kell fakadnia, és az nem vezethet a jogalanyok közötti indokolatlan különbségtételhez. (ABH 2007, 1976, 1977.)

Az Alkotmánybíróság az elévülésre vonatkozó (az időmúlás jelentőségét kimondó) szabályozást az 54/1992. (X. 29.) AB határozatban a jogállamiság követelményével összhangban állónak tekintette, egyúttal elismerte, hogy az egyes jogviszonyok szabályozása során a jogalkotó nagyfokú szabadsággal rendelkezik egyebek között abban a vonatkozásban is, hogy az egyes jogviszonyok belső sajátosságainak a figyelembevételével az alanyi jogok bíróság előtti érvényesíthetőségének lehetőségét milyen időkorlátokkal biztosítja.” (ABH 1992, 266, 267.) Az Alkotmánybíróság a 435/B/2006. AB határozatban rámutatott arra is, hogy az időmúlás a közigazgatási hatósági eljárásban, így az adójogviszonyban is a jogérvényesítés megszűnését eredményezi. Az elévülési idő leteltét követően az adóhatóságnak megszűnik az a joga, hogy az adókötelezettségek teljesítését ellenőrizze, jogszabálysértés esetén a bevallani elmulasztott adót, a jogosulatlanul igénybe vett költségvetési támogatást megállapítsa.

[29] Fentiek tükrében vizsgálta a Kúria a Tptv. 67.§ (4) bekezdésében foglalt szabály jogalkotói célját, alkalmazásának szükséges kereteit, és figyelembe vette az egyenlőségi szabály [Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés] érvényesülésének biztosítása iránti igényt is.

A Tptv. 67.§ (4) bekezdés kizárja a versenyfelügyeleti eljárás részét képező vizsgálat [Tptv. 47.§ (1) bekezdés a) pont] megindításának lehetőségét, ha a Tptv. IV-VI. Fejezet rendelkezéseibe ütköző magatartás elkövetése óta eltelt öt év. E jogi szabályozás tehát kizárja a hatósági fellépés, az állami büntető igény érvényesítésének lehetőségét jogsértés esetén ha annak befejezése óta öt év eltelt. E szabályozás értelme, hogy az idő múlásával elnehezedik egyrészt a hatóság bizonyítási kötelezettségének teljesíthetősége, másrészt az ügyfél, eljárás alá vont személy, vállalkozás védekezésének lehetősége is, mert a bizonyítani kívánt tények bizonyítékai hosszú idő múltán elenyészhetnek, továbbá hosszú idő elteltével elenyészik a jogsértés miatti fellépés szüksége, jelentősége.

[30] Kérdésként fogalmazódott meg jelen ügyben, hogy a Tptv. 67.§ (4) bekezdésében foglalt rendelkezést „felülírhatja-e” az 53.§ (4) bekezdése, azaz lehetőséget ad-e arra ez a rendelkezés, hogy a hatóság a jogsértő magatartás befejezését követő öt éven túl is eljárhasson adott személlyel (vállalkozással) szemben. Egyrészt a jogi szabályozás lényegének fenti meghatározása e jogértelmezést önmagában kizárja, másrészt az 53.§ (4) bekezdésének tartalmát, célját, jogi normán belül való elhelyezését tekintve is elvethető ez az alperesi álláspont. Az 53.§ (4) bekezdése az ügyfélfogalomra vonatkozó speciális rendelkezés. Az 52.§ alapján, fő szabály szerint ugyanis a versenyfelügyeleti eljárásban ügyfél az, akivel szemben hivatalból megindult az eljárás, továbbá a kérelmező, illetve akire a kérelem vonatkozik. E rendelkezésben megjelölt ügyféli kört hivatott kitágítani az 53.§ (4) bekezdése, mely okból e rendelkezés célja nem a Tptv. 67.§ (4) bekezdésében, hanem az 52.§-ban foglalt rendelkezés értelmezési tartományának bővítése. A Kúria álláspontja szerint az időmúlás jelentőségét rögzítő szabályok megváltoztatása az ügyfélfogalomhoz kapcsolódó norma révén nem

Kfv.II.37.364/2017/26.

következhet be. Ezért más vállalkozás versenyfelügyeleti eljárásba történő későbbi bevonására is csak a Tpvt. 67.§ (4) bekezdésében meghatározott időn belül kerülhet sor.

Fentiekén túlmenően és a fent idézett alkotmánybíróági követelmény érvényesítése érdekében is jutott arra a következtetésre a Kúria, hogy az általános egyenlőségi szabály érvényesülését gátolná, ha az alperesi határozatban foglaltak szerint kerülne sor a Tpvt. szabályainak értelmezésére, mivel az arra vezetne, hogy ugyan vizsgálatot nem lehetne megindítani a jogsértéstől számított öt éven túl adott vállalkozással szemben, de az eljárásba való bevonásra korlátlan ideig lenne lehetőség. Ez az értelmezés azért sem helyes, mert valójában mind a vizsgálat megindítása, mind a bevonás eredménye az, hogy létrejön a közigazgatási jogviszony, az adott vállalkozással szemben megindul egy hatósági eljárás (versenyhatósági eljárás). Ezt a jogértelmezés támasztja alá az 52.§ ügyfélfogalma, a 70.§ (5) bekezdésének a versenyfelügyeleti eljárás szétválaszthatóságát engedő szabálya, de az is, hogy a hatósági eljárás, a hatósági jogviszony szükségszerű eleme maga az ügyfél. Tényszerű, hogy az alperes maga is lényegesnek tekintette, hogy a vizsgálat megindításakor az erről szóló végzését a vállalkozások számára megküldje, ezzel kijelölte az ügyféli kört [Tpvt. 52.§]. Az alperes jogértelmezésének elfogadása visszaélésszerű hatósági eljárásra adhatna alapot, hiszen elegendő lenne egy vállalkozással szemben határidőben megindítani a vizsgálatot, és a hatóság korlátlan ideig vonhatná be a többi, jogsértésben részes vállalkozást a már megindított eljárásába. Ez az egyes vállalkozások között eltérő megítélésre, indokolatlan különbségtételre vezet, de sérti a jogbiztonság követelményét is.

Az öt éves időtartam önmagában arra is elegendő – figyelemmel az ügyintézési határidő Tpvt.-beli szabályaira [63.§] –, hogy kellő időt biztosítson a hatóságnak a jogsértésről való tudomásszerzésre, a jogsértés és a jogsértő személyi kör azonosítására, eljárás alá vonásukra.

A Kúria szerint az alperes alaptalanul és minden jogszabályi rendelkezés nélkül hivatkozott arra, hogy az eljárásba később bevont vállalkozások kapcsán az „elévülés” nyugszik. Egyrészt a nyugvásra mindig kifejezett jogszabályi rendelkezés szükséges, másrészt ilyen egyértelmű szabályozás kizárólag az ügyintézési határidő vonatkozásában lelhető fel a Tpvt.-ben [63.§ (5) bekezdés], mely eljárási szabály az anyagi jogi szabályra nem alkalmazható.

A Kúria az alperessel egyetértve állapította meg, hogy a jogerős ítélet EK rendeletre való hivatkozása téves, mivel az az Európai Bizottság versenyhatósági eljárására vonatkozik, a tagállami autonómiába tartozik az időmúlásra vonatkozó szabályok megalkotása, a hazai jog más típusú eljárást szabályoz, továbbá nem is a szankciók kiszabásának elévüléséről rendelkezik.

- [31] A másodfokú bíróság – fenti kisebb tévedése ellenére – helytállóan állapította meg, hogy a VI., VII., VIII. rendű felperesek ellen – a jogsértő cselekmény abbahagyásának időpontjához képest – öt éven túl indult meg az eljárás, amely sérti a Tpvt. 67.§ (4) bekezdésében foglalt szabályt. Megjegyzi a Kúria, hogy önmagában az is komoly aggályokat vet fel, hogy amikor az alperes az eljárásba a VI., VII. és VIII. rendű felpereseket bevonta, már egyszer a vizsgálati szakaszt lezárta, és az ügynek a Versenytanácshoz történő átadását követően a Versenytanács által elrendelt ismételt vizsgálat lefolytatására került sor. Ekkor már megtörténtek a tanúmehallgatások, egy sor irat beszerzése, de a bizonyítási eljárás releváns, jelentős részében a VI., VII. és VIII. rendű felperesek törvényes jogaikat nem gyakorolhatták.
- [32] Végezetül megjegyzi a Kúria, hogy a Kfv.II.37.646/2015/4. számú ítéletben hasonló jogértelmezést fogadott el a Kúria.
- [33] A Kúria a tanúk adatainak zártan történő kezelésének elrendelésével, a tanúk meghallgatásával kapcsolatos kifogások körében a jogerős ítélettel - az alábbiak szerint – nem értett egyet. A másodfokú bíróság helytállóan rögzítette, hogy a felperesek keresetükben és a fellebbezésükben "direkt (II. rendű) és indirekt (III., V. rendű) módon" egyaránt sérelmezték

Kfv.II.37.364/2017/26.

egyfelől a tanúk védetté nyilvánításának tényét, módját, másfelől a bizonyítási eljárás lefolytatásának (a védett tanúk vallomásai felvételének és értékelésének) mikéntjét. Az alperes tévesen érvelt azzal, hogy a bíróság túlterjeszkedett a kereseten és a fellebbezési kérelmen, és ezzel megsértette a Pp. 215.§-át és a 253.§ (3) bekezdését, amikor ezen eljárásjogi jogsértések következményét valamennyi felperessel szemben alkalmazta. Az alperes arra is tévesen hivatkozott, hogy itt az egységes pertársaság hiányának érdemi jelentősége van. E körben fontosnak tartja hangsúlyozni a Kúria, hogy a pertársaság polgári eljárásjogi fogalma a verseny ügyben hozott határozat bírósági felülvizsgálata során automatikusan és klasszikus értelemben nem alkalmazható. A versenyügyben, de különösen kartellügyben, egységes, komplex, folyamatos jogsértés esetén – mint ahogy jelen ügyben is – a vállalkozások magatartásának tanúsítása összefügg, annak jogi minősítése együttesen vizsgálendő, bizonyítandó, amellet, hogy vannak az egyes vállalkozások eltérő szerepét meghatározó egyéb, önállóan vizsgálendő körülmények is (betöltött szerep, jogsértésben való részvétel ideje, gazdasági potenciál, bírság körében értékelendő további egyedi körülmények). Mivel egyedül nem lehet kartellezni, ahhoz legalább két vállalkozás magatartása szükséges, az eljárás alá vont vállalkozások érdekeltsége a tényállás feltárása, bizonyítékok beszerzése, értékelése és mindezek vitatása körében összekapcsolódhat, mivel a hatóság egy versenyfelügyeleti eljárás keretében vizsgálja valamennyi eljárás alá vont vállalkozás magatartását, annak összefüggéseit. Ez pedig azzal a következménnyel jár, hogy ha akárcsak egy vállalkozás által hivatkozott akár eljárásjogi, akár a jogsértéshez kapcsolódó anyagi jogi érvelés megalapozott, az kihat(hat) a jogsértésben résztvevő más vállalkozásokra is. Tekintettel arra, hogy a felperesek egy része a keresetben és a fellebbezésben is kifogásolta a tanúk adatainak zártan kezelését, a védett tanúk meghallgatásának módját, körülményeit, ezek olyan, a bizonyítás körébe eső releváns kérdések, amelyeknek következményeit valamennyi vállalkozásra kihatóan kell(ett) megállapítani, hiszen ezek a bizonyítási eljárás lényeges körülményeinek minősülnek. Ez az elv természetesen nem írja felül a kereseti és fellebbezési kérelemhez kötöttség elvét, mert az más jogi szabályokon alapul. Ezért egyetért a Kúria azzal, hogy a bizonyítási eljárás esetleges lényegi hibája kihat a határozattal érintett valamennyi ügyfélre, bármelyikük erre vonatkozó kereseti/fellebbezési kérelme megalapozza és egyúttal kijelöli a bírósági felülvizsgálat irányát.

- [34] A Kúria a jogerős ítélettel követett azon elvi tételt is helyesnek tartja, hogy ha a tanú adatainak zártan kezelését indokolatlanul rendeli el a hatóság, akkor az az ügy érdemére kiható lényeges eljárás szabálysértés. Ennek indokát a Kúria abban látja, hogy a tanú védelme azt a célt szolgálja, hogy a tanú jogsértésre vonatkozó ismereteit megossza a hatósággal, a tanúvallomás következményeitől való félelme, esetleg a jogsértőktől származó fenyegetése, fenyegetettsége ne akadályozza meg a vallomástételben, ezzel a hatóságot segítse a jogsértés feltárásában, a hatékony fellépésben. Ebben a helyzetben a tanú önrendelkezéshez, a személyes adatok védelméhez való joga és az eljárás alá vont vállalkozások védekezéshez, tisztességes eljáráshoz való joga kerül szembe egymással, és kellő indokból a védekezéshez való jog szükséges és arányos korlátozása bekövetkezik. Ez a szükséges és arányos korlátozás azonban nem állapítható meg, ha a tanúnak nem kell tartania attól, hogy vallomása miatt őt hátrány érheti. Ebben az esetben nincs valós indok arra, hogy a vállalkozások védekezéshez való joga korlátozásokkal érvényesüljön. Mindemellett szükséges rámutatni arra, hogy az alperesi jogértelmezés visszaélésekre adhatna lehetőséget, hiszen ha a védettség téves biztosításának nem lenne valós következménye, akkor arra bármikor sor kerülhetne és ezzel a vállalkozások védekezéshez való joga folyamatosan és indok nélkül csorbítható lenne, mely nem biztosítana egyenlő és tisztességes feltételeket a hatósági eljárásban. Itt kell megjegyezni, hogy a tanú védelmében és a Ket. 54.§ (4) bekezdése alapján a védett

Kfv.II.37.364/2017/26.

tanú meghallgatására az ügyfél és jogi képviselő jelenléte nélkül kerülhet sor, ezért alaptalanok az ezt kifogásoló felperesi érvelések. Ez esetben az ügyfelek közvetett módon, a hatóság közreműködésével élhetnek a kérdésfeltevés jogával. Egyúttal e helyzet azt is eredményezni azonban, hogy a hatóságra hárul olyan lényeges körülmények vizsgálata mint szavahihetőség, bejelentői motiváció, érdekeltég, összebeszélés lehetősége. Mindezen körülmények vizsgálatáról a pontosan, jól követhetően, indokoltan szó szerint vezetett jegyzőkönyv adhat információt, amelyet erre irányuló kereset alapján érdemben a bíróság ellenőrizhet. A másodfokú bíróság e körben tett megállapításait a fentiekben kifejtettek szerint és a Kfv.II. 37.672/2015/28. számú ítélet [120]-[121] pontjaiban foglaltakra utalással pontosítja a Kúria azzal, hogy a vállalkozásoknak joguk van álláspontjaik kifejtésére, de a védett tanúhoz kérdést közvetlenül nem intézhetnek, a hatóságnak azonban kellő időt kell biztosítani arra, hogy a vállalkozások kérdéseiket előterjeszthessék. A másodfokú bíróság jogerős ítéletében ez utóbbi körben feltárt hibát jogilag nem minősítette, annak lényeges, lényegtelen voltáról nem foglalt állást, így ezt a Kúria sem tehetette meg.

[35] A jogerős ítélet nem egyértelmű megállapítására figyelemmel utal a Kúria arra, hogy a Ket. 39/A.§ (1) bekezdés szerint a végzést csak a kérelmezővel kell közölni, azonban az (5) bekezdés alapján arról kivonatot kell készíteni. Ezért az alperes terhére e körben jogsértés nem róható fel.

[36] Tévedett az alperes abban is, hogy a másodfokú bíróság jogsértően nem oktatta ki a „bizonyítási teher átfordulásáról”. Egyrészt az anyagi pervezetés szabályainak alkalmazása e körben fel sem merülhet, a Törvényszék eljárásában nem volt szó az alperesre háruló bizonyításról. E egyrészt a védetté nyilvánítás nem képezi az alperes által megállapított tényállás részét, hanem a tényállás felderítéséhez kapcsolódó eljárási cselekmény, következésképpen a tényállás tekintetében a bizonyítási teher megfordulásáról nem is lehet beszélni. Az érintett eljárási cselekmények az ügy iratanyagában rögzítésre kerültek, a hatósági intézkedéseknek meghozatalukkor kellett törvényesnek és megalapozottnak lenniük, amelyet a közigazgatási iratanyagban szereplő adatoknak kell(ett) igazolni. További bizonyítás e körben szükségtelen, sőt az alperes a védetté nyilvánítás körülményeit – utólag – nem is bizonyíthatta volna. Az azonban kívül esik a bizonyítási teher megfordulásának kérdésén, hogy a Törvényszék alpereshez intézett kérdésfeltevással segíthette volna az általa feltárt hiányosságok valós voltának beazonosítását, ez azonban elmaradt, mely végül tévedéshez vezetett.

[37] A Kúria egyetért azzal is, hogy az egyik védett tanú által tett bejelentés nyomán megindult panasz eljárás nem volt része a jelen per tárgyát képező versenyfelügyeleti eljárásnak, de a kettőt összeköti az alperes személye. Ezért a panasz nyomán megszerzett információkat nemcsak a versenyfelügyeleti eljárás lefolytatásához, hanem akár a panaszosból lett tanú képviselével kapcsolatosan is felhasználhatja az alperes. Az 1. számú védett tanú esetében éppen ez történt, amikor az alperes a panasz eljárásban hatósága előtt 2010. szeptember 2-án készült közhiteles hatósági jegyzőkönyvbe foglalt, korlátozást nem tartalmazó meghatalmazás alapján eljáró ügyvéd későbbi bejelentését (tanú adatainak zártan történő kezelésére irányuló kérelmét) az 1. számú védett tanú nevében megtett nyilatkozatként kezelte, helyesen. A Ket. 39/A.§-a sem támaszt személyes eljárási kötelezettséget, így a szabályos meghatalmazás alapján eljáró jogi képviselő nyilatkozata nem hagyható figyelmen kívül. E körben a másodfokú bíróság téves következtetésre jutott, amikor azt állapította meg, hogy a jogi képviselő meghatalmazás hiányában járt el, a tőle származó nyilatkozatot ismeretlen személytől származóként kell kezelni, az 1. számú védett tanú adatai zártan kezelését nem kérte. Minderre tekintettel a Kúria – szemben a másodfokú bírósággal – úgy értékelte, hogy az 1. számú tanú védetté minősítésére irányuló kérelem arra jogosulttól származott.

Kfv.II.37.364/2017/26.

[38] A tanúk adatai zártan kezelése körében a felperesek kifogásolták azt is, hogy a tanúk nem megalapozott kérelmet nyújtottak be és az alperes indokolatlanul biztosított számukra védelmet. A másodfokú bíróság tévedett, amikor a felperesek álláspontját elfogadva nem találta a tanúk kérelmét, az annak alapjául felhozott érveket kellő súlyúnak.

A Kúria álláspontja szerint a 104/2010.(VI.10.) AB határozatban büntető ügghöz kapcsolódóan megfogalmazott elvi tételek, a döntés iránymutatása ebben az ügyben is jelentőséggel bír, figyelemmel a versenyügy büntetőjogias jellegére. A versenyhatósági eljárásban (ahogy más hatósági eljárásban is) a tanúnak megjelenési, – mentességi ok hiányában – vallomástételi és igazmondási kötelezettsége van [Izd. Tptv. 44.§ (1) bekezdés alapján alkalmazandó Ket. 53.§ (2) bekezdés és 54.§ (1) bekezdés], ugyanakkor a hatósági eljárásban való közreműködése alapvetően érinti személyes adatai védelméhez való jogát. A szabályozás oka, hogy a versenyhatósági ügyben is megnyilvánuló állami büntető igény érvényesítésekor a bizonyításban a tanúzási kötelezettség teljesítéséhez jelentős alkotmányos érdek fűződik. Az a tanú, akit megfélemlítettek vagy megfenyegettek konfliktus-helyzetbe kerül, ami miatt nagy valószínűséggel egyáltalán nem, vagy csak részben tud eleget tenni a rá rótt kötelezettségnek. A jogalkotó felismerve, hogy a hatósági eljárásban is szükség van a tanúk bizonyos védelmére, beiktatta a Ket. 39/A.§-át, mely minden, így az alperes előtt folyamatban lévő hatósági eljárásban is alkalmazandó. Miután a Tptv. nem tartalmaz a védetté nyilvánításra vonatkozó külön szabályozást, ezért a Ket. 39/A.§-ának szövegéből kell kiindulni, amely szerint „erre irányuló kérelem esetén a hatóság elrendeli ... a tanú természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelését, ha a kérelmet előterjesztő valószínűsíti, hogy őt az eljárásban való közreműködése miatt súlyosan hátrányos következmény érheti”. E védettség célja annak biztosítása, hogy a tanú a hatósági eljárásban félelem nélkül legyen képes megalapozott és valósághű nyilatkozat megtételére, és befolyásmentesen tudja gyakorolni jogait és teljesíteni kötelezettségét.

Releváns kérdésként merült fel, hogy milyen nyilatkozat tekinthető e védelem biztosításához. A Kúria álláspontja szerint meghatározó e kérdés megválaszolásánál, hogy a félelem szubjektív, adott személyben a védelem igénye mindig jövőbeni és feltételezett események miatt fogalmazódik meg, és a Ket. szerint is elegendő mindezek valószínűsítése. Szinte lehetetlen pontos határ kijelölése a kérelem tartalmi követelményét illetően. Az azonban biztos, hogy minden esetben egyenként ítélandó meg, hogy az előterjesztett kérelem alkalmas-e a védettség biztosítására. Jelen ügyben mindhárom tanú indokolta kérelmét, szubjektív félelemre és ésszerűen feltételezhető jövőbeni eseményekre hivatkoztak, melyeket az alperes mérlegelési jogkörben elbírálván megalapozottnak ítélt. A Kúria kiemeli, hogy a hatóság az erre vonatkozó kérelem elbírálásánál igen szűk körben mérlegelhet. Egyfelől a hátrányokat a kérelmezőnek elég valószínűsítania. A valószínűsítés – a bizonyítástól eltérően – nem alkalmas a valóságról való meggyőződés bekövetkeztéhez, mivel célja csupán az állított tény hihetővé tétele. Másfelől a súlyos hátrányok bekövetkezése nemcsak jövőbeni („következmény”) de esetleges is („érheti”). Ezért a védetté minősítés elvárt „szintje” alacsony, melynek a jelen perben érintett tanúk kérelmei megfeleltek, hiszen mindhárman beszámoltak a jövőre vonatkozó, szubjektív félelmeikről, amelyek azonban az ügy összes körülményét figyelembe véve kellően adekvátak voltak (pl. piaci viszonyokra, az adott szakmában további munkalehetőség megszűnésére való hivatkozás). A fentiekre alapozva a Kúria – a védett adatok egyenkénti és összességében való elemzése alapján – megállapította, hogy a tanúk védetté nyilvánítása megalapozott és jogszerű volt. E megállapításnak egyenes következménye, hogy téves és jogsértő a három védett tanú nyilatkozatának a bizonyítékok köréből történő kizárása eljárási hiba miatt, illetve annak megállapítása, hogy az alperes – a fennmaradó bizonyítékok elégtelensége okán – tényfeltárási kötelezettségét nem teljesítette és

Kfv.II.37.364/2017/26.

nem bizonyította a felperesek terhére rótt jogsértést.

- [39] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a tanúk védettségével kapcsolatban hivatkozott a Tpv. 79/B.§ (2) bekezdésére, mely hivatkozás új elemként érdemi értékelést nem nyerhetett, az adatok zártan kezelését alperes egyik esetben sem a Tpv. 79/B.§ (2) bekezdésére hivatkozva rendelte el.
- [40] Elvi jelentősége folytán rögzíti a Kúria, hogy ha a másodfokú bíróság ítéletében foglalt jogi álláspontja helytállóan bizonyult volna, akkor alaptalan lenne az az alperesi álláspont, hogy egyes bizonyítékok kiesése után a másodfokú bíróságnak kellett volna a „megmaradó” bizonyítékokat a hatóság helyett értékelnie, különösen, ha az a bíróság álláspontja, hogy további bizonyítékok beszerzésére van még reális lehetőség.
- [41] A III. és V. rendű felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme az alperes – vonatkozásukban – sikeres felülvizsgálati kérelme folytán eredményre nem vezethetett. A felvetett kérdések kapcsán a Kúria utal arra, hogy a bíróság döntési kompetenciájába tartozik, hogy él-e a megváltoztatási jogával vagy sem, illetve lát-e további lehetőséget a hatósági eljárásban lefolytatott bizonyítás továbbfejlesztésére, vagy véglegesen lezárja az ügy vizsgálatát. A Kúria álláspontja szerint ha jogsértés bizonyíthatóságának hiányában az eljárás megszüntetésére kellett volna sort keríteni a hatósági eljárásban, ehelyett az alperes határozatban marasztalja el a vállalkozást, de e döntése utóbb hibásnak bizonyul, a bíróság megváltoztatási jogköre arra is kiterjed, hogy a határozat(rész) hatályon kívül helyezése mellett az adott vállalkozás vonatkozásában – döntése meghozatalakor hatályos – Tpv. 60/A.§-a alapján az eljárást megszüntesse.
- [42] Minderre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletnek VI., VII. és VIII. rendű felperesek vonatkozásában hozott rendelkezését a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta, míg a II., III., IV. és V. rendű felperesek tekintetében hozott rendelkezését a Pp. 275.§ (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [43] A másodfokú bíróság miután a tanúk védetté nyilvánításáról szóló döntések jogsértő voltát megállapította, a jogsértő módon beszerzett tanúvallomásokat a bizonyítékok köréből kizárta azt a következtetést vonva le, hogy nincs egyetlen olyan bizonyíték sem, amely alátámasztaná a felperesek jogsértését az alperes által megjelölt időtartamra nézve. Ennélfogva a másodfokú bíróság nem vizsgálta mindenre kiterjedően az alperes által lefolytatott bizonyítási eljárás jogszerűségét, továbbá az alperes által elvégzett bizonyítékok értékelését sem. A Kúria azonban úgy ítélte meg, hogy a tanúk adatainak zártan kezeléséről hozott döntés törvényes volt, ezen eljárási hibára alapozva a védett tanúk vallomásai bizonyítékként való értékelése nem kifogásolható. A Kúria a jogerős ítéleti döntés és a felülvizsgálati, csatlakozó felülvizsgálati kérelem korlátai miatt nem foglalhatott állást azokról a kérdésekről, amelyekről a másodfokú bíróság nem döntött. A felperesek kifogásolták, mert alkotmányossági aggályokat vet fel, hogy a védett tanúk meghallgatása nem tisztességesen és nem minden lényeges körülményre vonatkozóan valósult meg, az alperes által követett meghallgatási módszer hibás, a védett tanúk felé megfelelő kérdések feltételére nem került sor, valamint a jegyzőkönyvezés nem szó szerint történt, a tanúk objektivitása, motivációja, egyeztetése feltárára nem került, kérdésfeltevésre nem kaptak elegendő időt, ezzel védekezési lehetőségük elnehezült, a tanúk elfogultságára, motiváltságukra ismereteket nem szerezhettek. Minden, a felperesek által felvetett és a másodfokú bíróság által el nem bírált (illetve hiányosan elbírált-kérdésfeltevésre biztosított időt érintő) jogi kifogást a megismételt eljárásban a Törvényszéknek vizsgálnia kell, és a vizsgálat eredményének megfelelően az alperesi eljárás jogszerűségéről e vonatkozásban is állást kell foglalnia. Az versenyfelügyeleti eljárás jogszerűsége esetén kerülhet sor a jogsértéssel kapcsolatos hatósági és elsőfokú ítéleti

Kfv.II.37.364/2017/26.

megállapítások érdemi vizsgálatára, ezen belül a földrajzi piac megállapítására, jogsértés időtartamára, a bizonyítékok körére, bizonyító erejére, értékelésük jogszerűségére, az egységes, komplex és folyamatos jogsértés igazolására való alkalmasság megítélésére, illetve a bírságolás megfelelőségének, az elsőfokú bíróság eljárásával kapcsolatos kifogás (bizonyítás mellőzése) megalapozottságának vizsgálatára.

Záró rész

- [44] A VI., VII. és VIII. rendű felperest érintően előterjesztett felülvizsgálati kérelem kapcsán pervesztes alperes a Pp. 270.§ (1) bekezdése folytán a felülvizsgálati eljárásban is alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján köteles a VI., VII. és VIII. rendű felperesek jogi képvisellel felmerült felülvizsgálati eljárási költsége megfizetésére, melynek összegét a Kúria a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (3) és (5) bekezdése alapján állapította meg a felülvizsgálati eljárásban kifejtett munkára tekintettel.
- [45] A Kúria a II., III., IV. és V. rendű felpereseket és az alperest felülvizsgálati eljárásban megillető költség összegét a Pp. 275.§ (5) bekezdése alkalmazásával csak megállapította, annak viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.
- [46] Az alperes személyes illetékmentessége okán a VI., VII. és VIII. rendű felperesek vonatkozásában felmerült, a pertárgy értékéhez igazodó és a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt felülvizsgálati illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14.§-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2018. február 28.

Dr. Tóth Kincső s.k. a tanács elnöke, Dr. Rothermel Erika s.k. előadó bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró